

Jaká je budoucnost financování zdravotnictví v ČR?

Tomáš Doležal

Institut pro zdravotní ekonomiku
a technology assessment

OSNOVA

- Zdravotnictví v ČR v rámci Evropy
- Struktura financování
- Můžeme ještě ušetřit na lécích?
- Kde jsou rezervy systému?
- Co nás čeká?
- Pomůže nám připravovaná reforma?

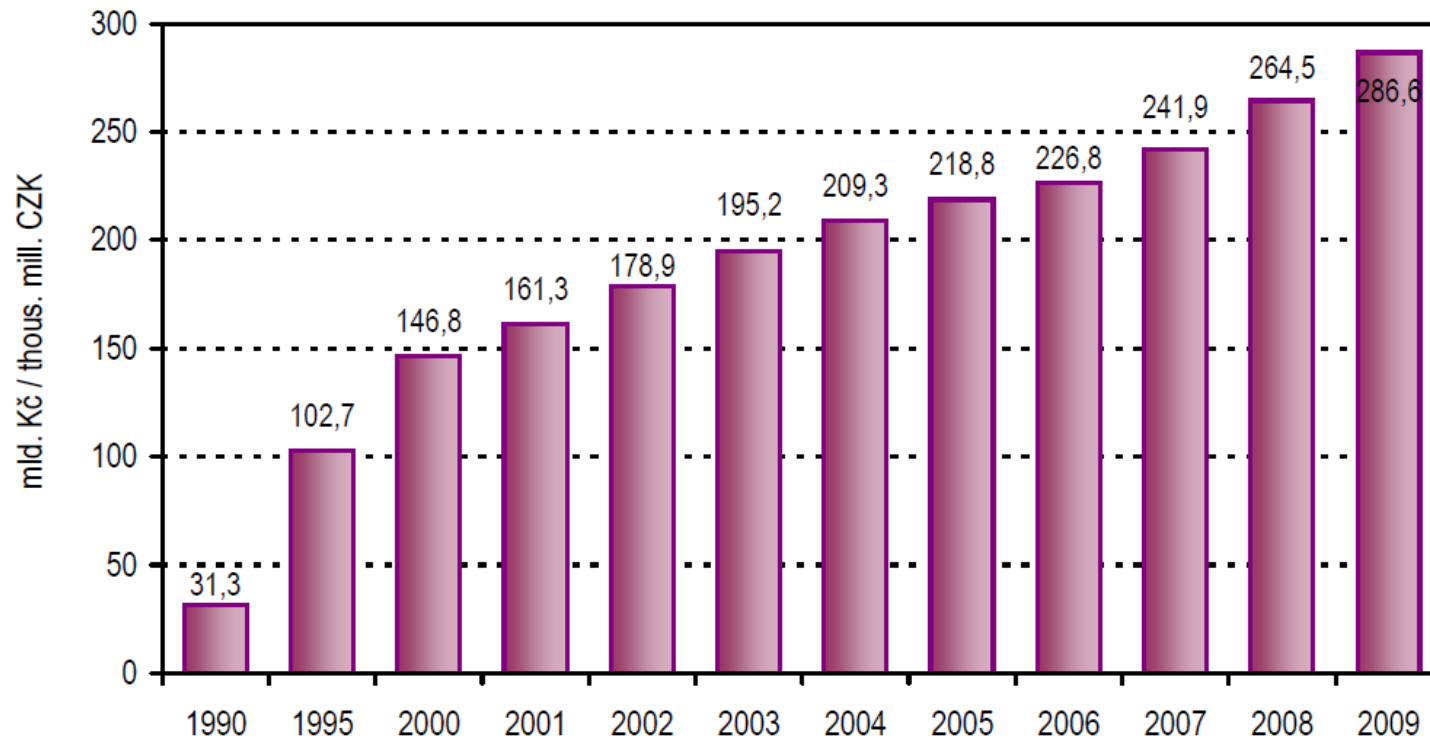
CO SE ŘÍKÁ...

- „České zdravotnictví poskytuje vysokou kvalitu léčebné péče za málo peněz“
- **REALITA:**
- ANO, výdaje na zdravotnictví jsou relativně nízké v poměru k HDP a soukromým výdajům
- Ale kvalita a výkonnost není systematicky sledována!
- Lze spíše hovořit o široké dostupnosti

VÝDAJE NA ZDRAVOTNICTVÍ V ČR ROSTOU ...A JEŠTĚ POROSTOU

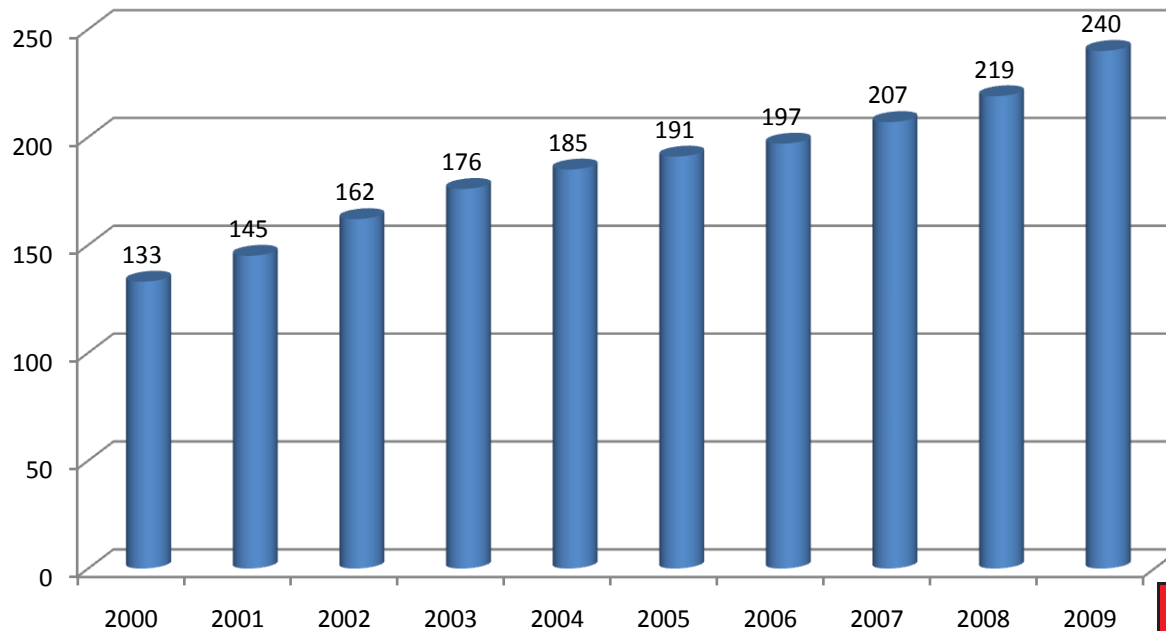
5. Výdaje na zdravotnictví v mld. Kč
Expenditure on health in thousand million CZK

Zdroj dat: MZ, ČSÚ, ÚZIS ČR

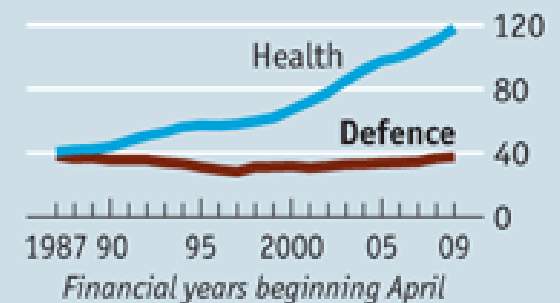
Source: Ministry of Health, CZSO, IHIS CR

VEŘEJNÉ VÝDAJE NA ZDRAVOTNICTVÍ

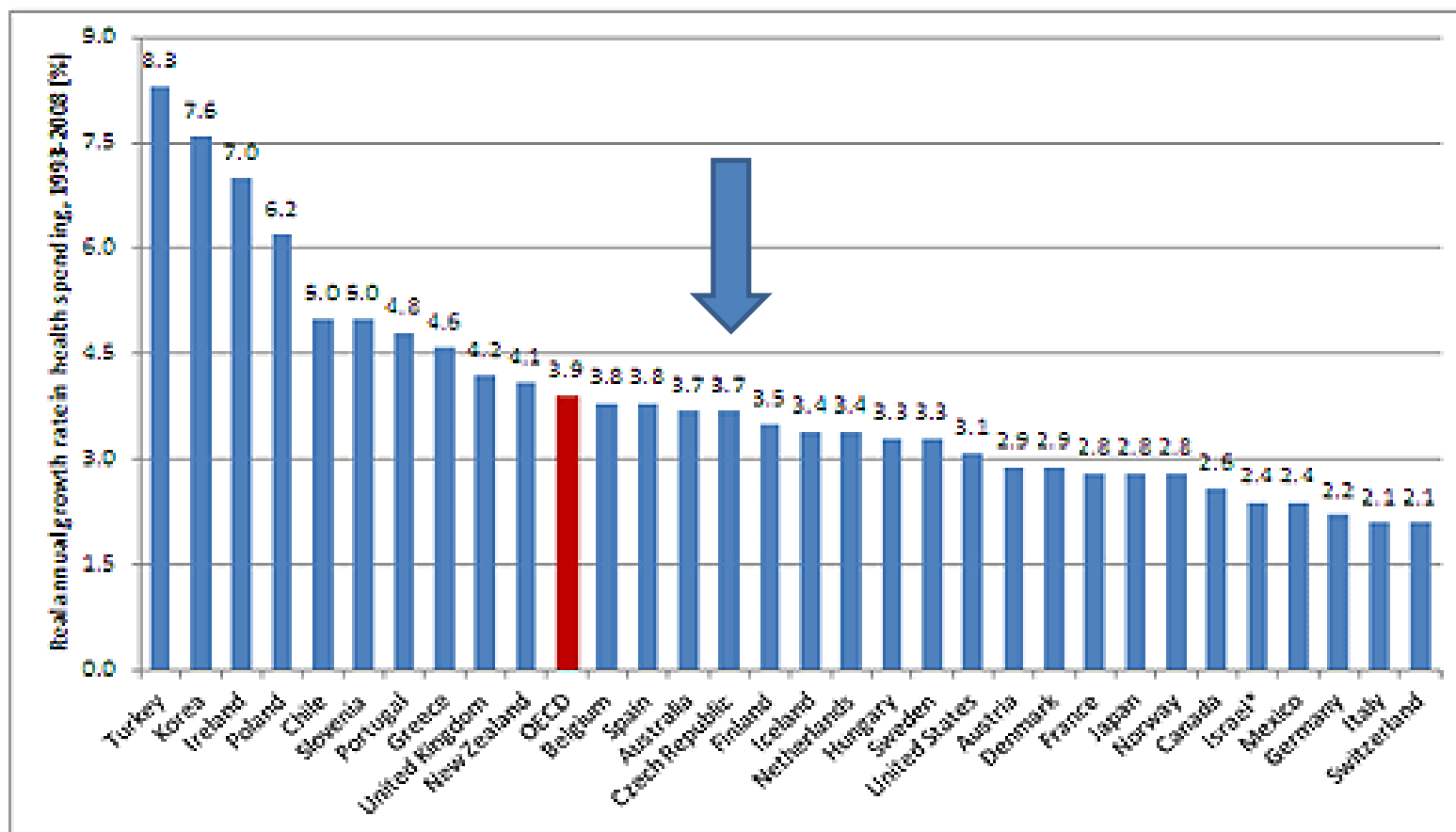
Government spending

2008-09 prices, £bn

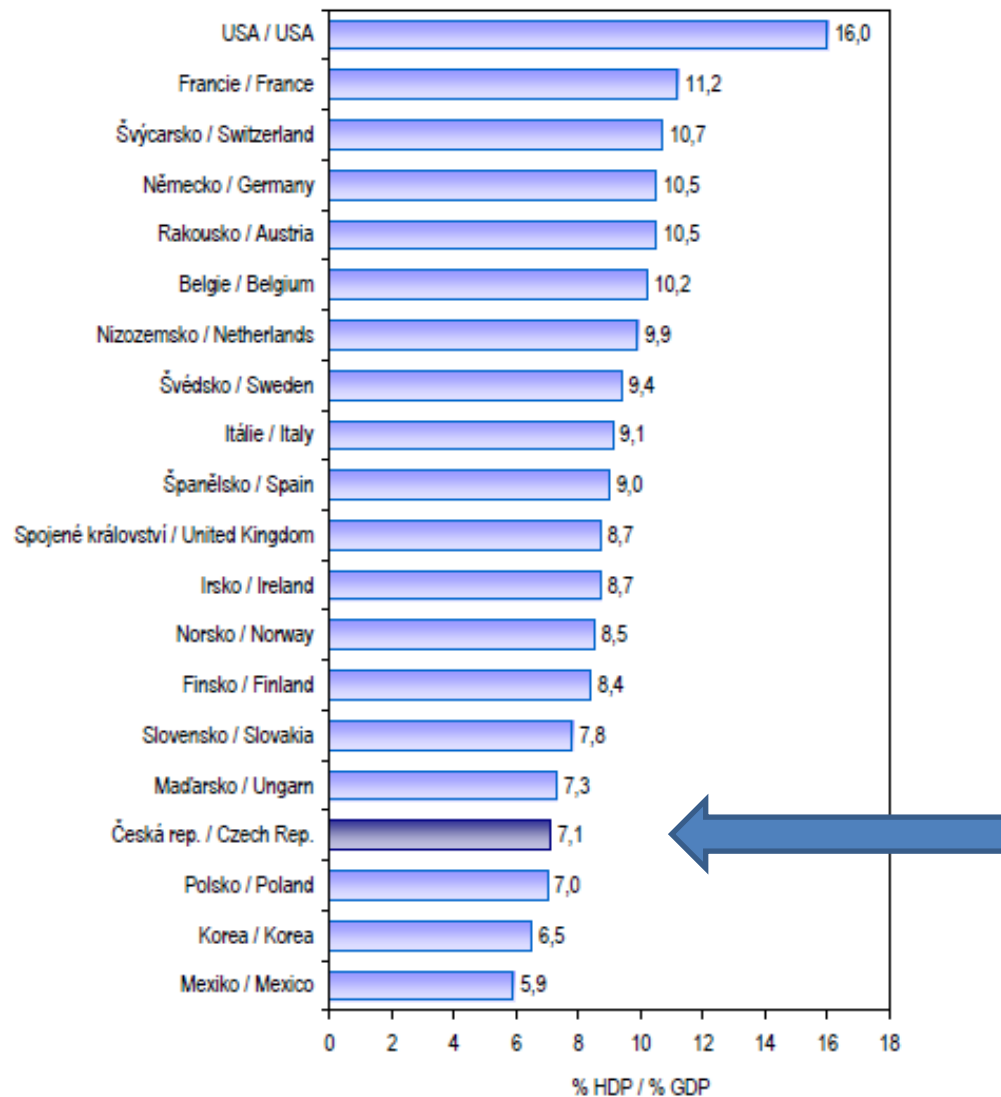

RŮST NÁKLADŮ NA ZDRAVOTNÍ PÉČI (OECD)

Annual growth in per capita health expenditure, 1993 to 2008

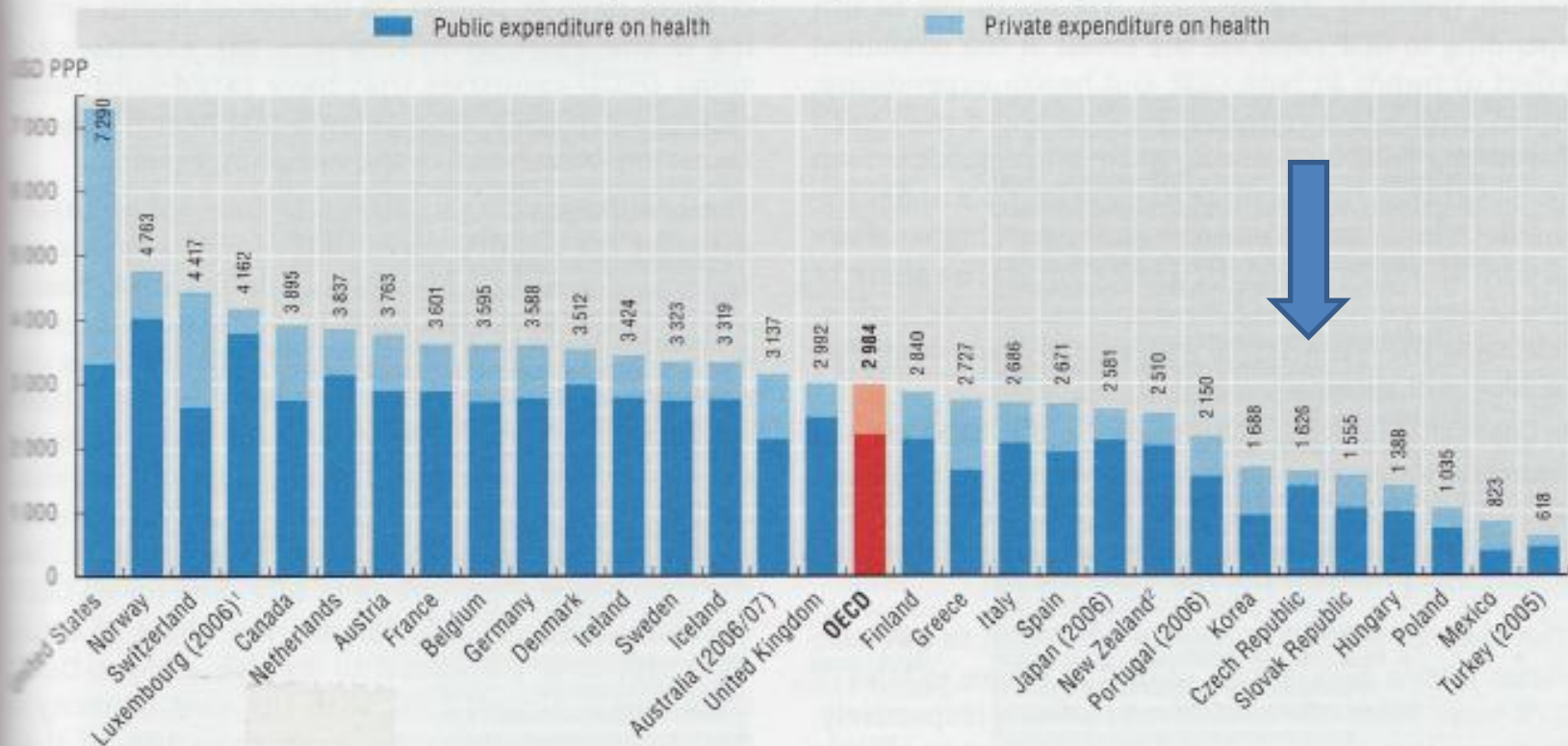

PODÍL ZDRAVOTNÍCH VÝDAJŮ K HDP (OECD)

Celkové výdaje na zdravotnictví

7.1.1 Total health expenditure per capita, public and private, 2007

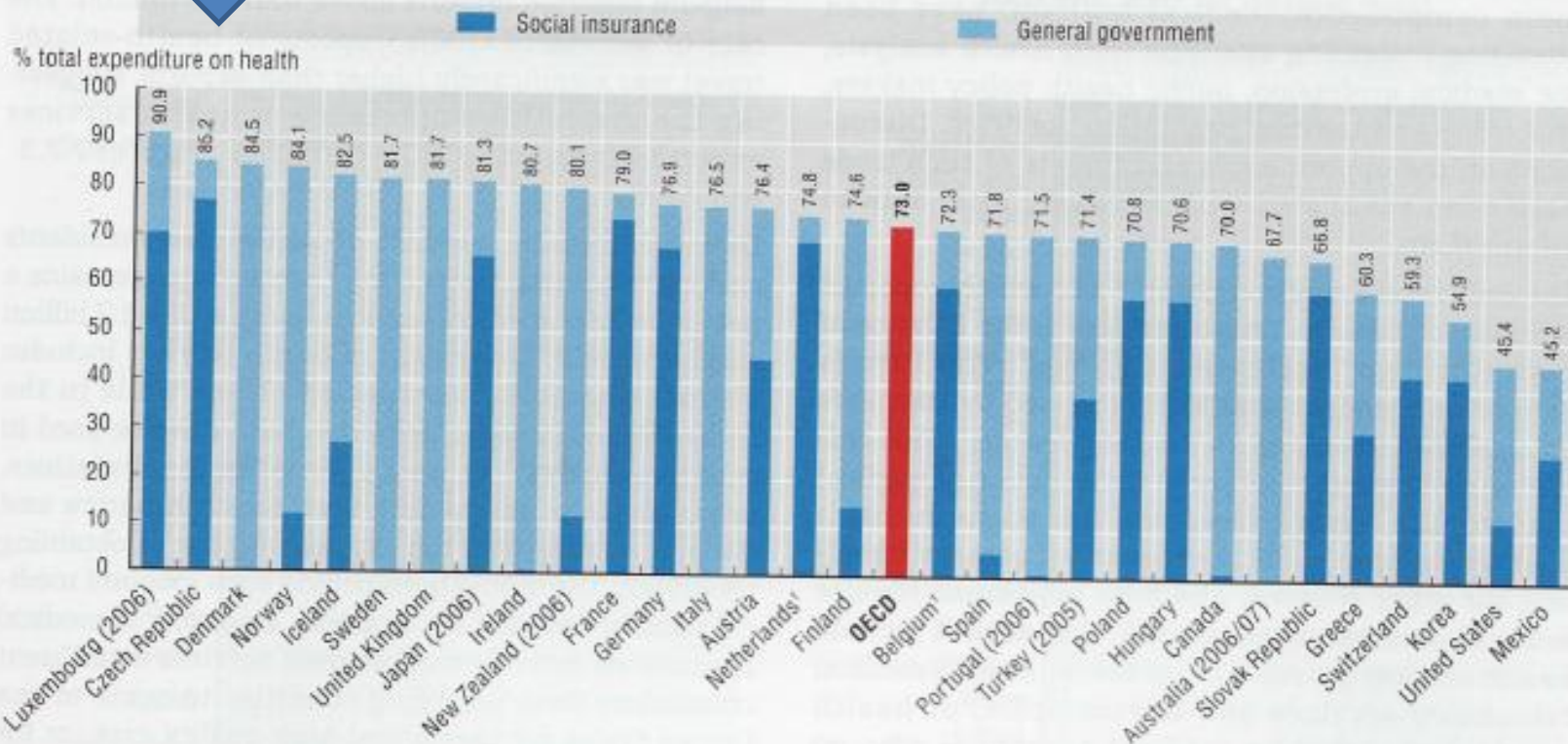
¹ Health expenditure is for the insured population rather than resident population. ² Current health expenditure.

V ČR je stále nízká spoluúčast

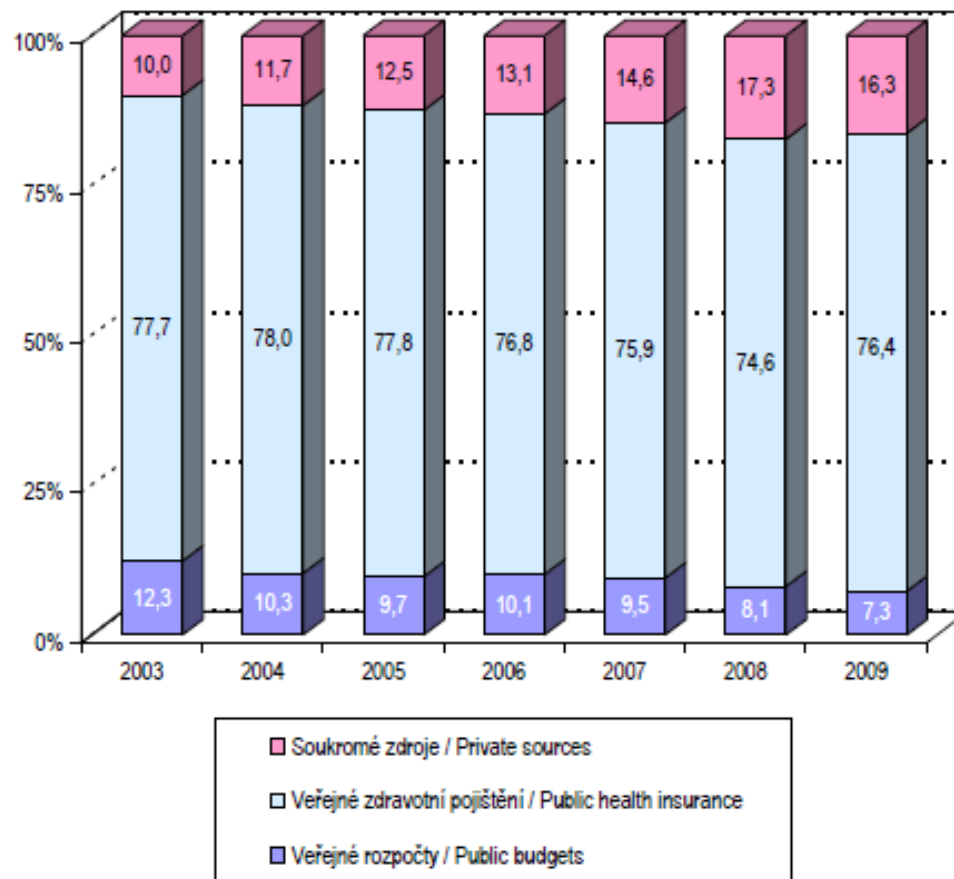
7.6.1 Public share of total expenditure on health, 2007

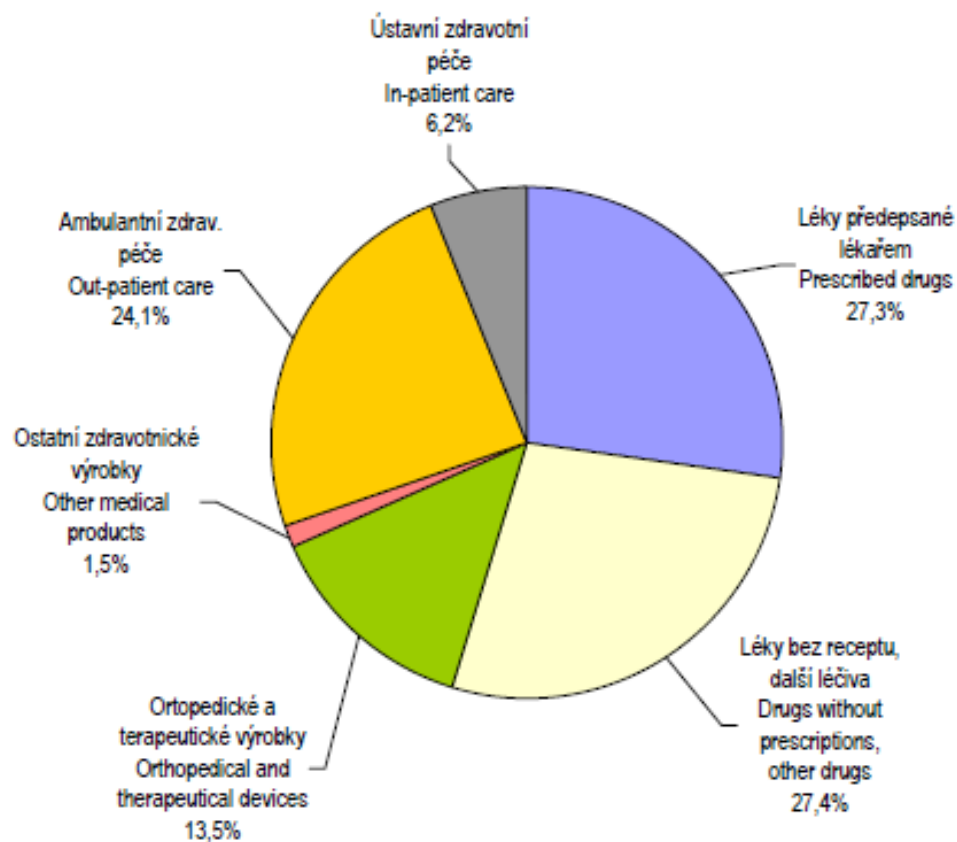
1. Share of current health expenditure.

PŘÍMÉ PLATBY PACIENTŮ POROSTOU

- V současnosti je spoluúčast velmi nízká ve srovnání se zeměmi v EU (pohybuje se kolem 30%)

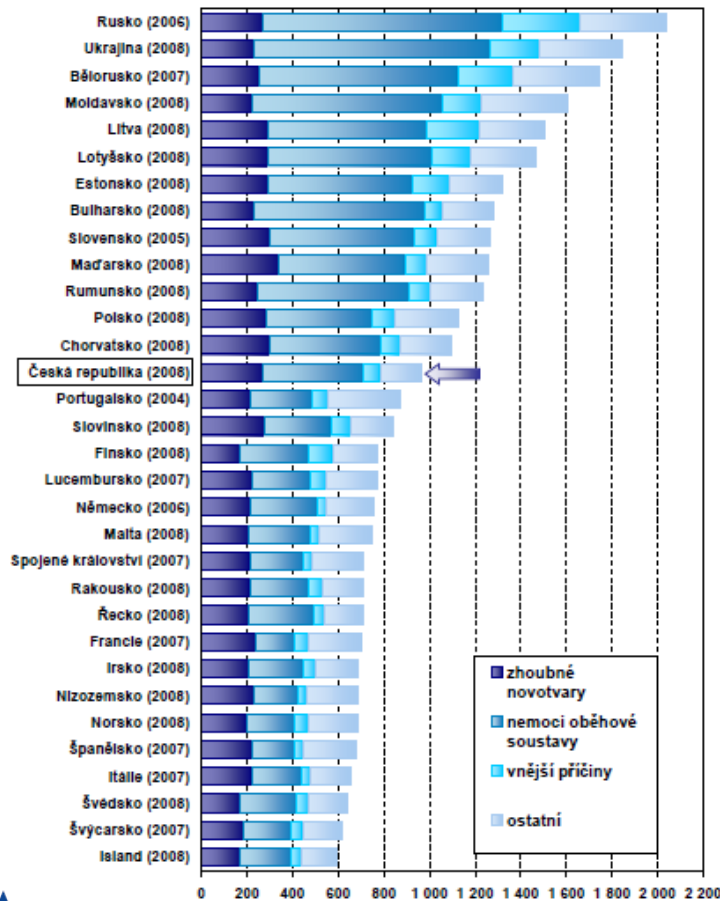

STRUKTURA PŘÍMÝCH VÝDAJŮ NA ZDRAVOTNÍ PÉČI (2009) – PŘEVAŽUJÍ LÉKY

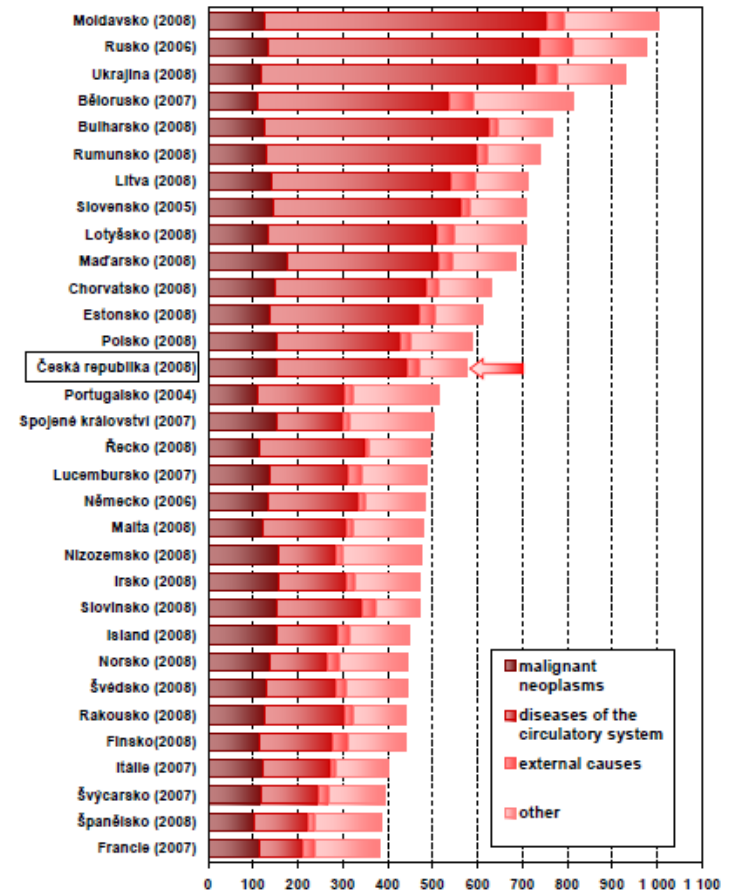

STANDARDIZOVANÁ ÚMRTNOST

Standardizovaná úmrtnost - muži
Standardized mortality rate - males

Standardizovaná úmrtnost - ženy
Standardized mortality rate - females

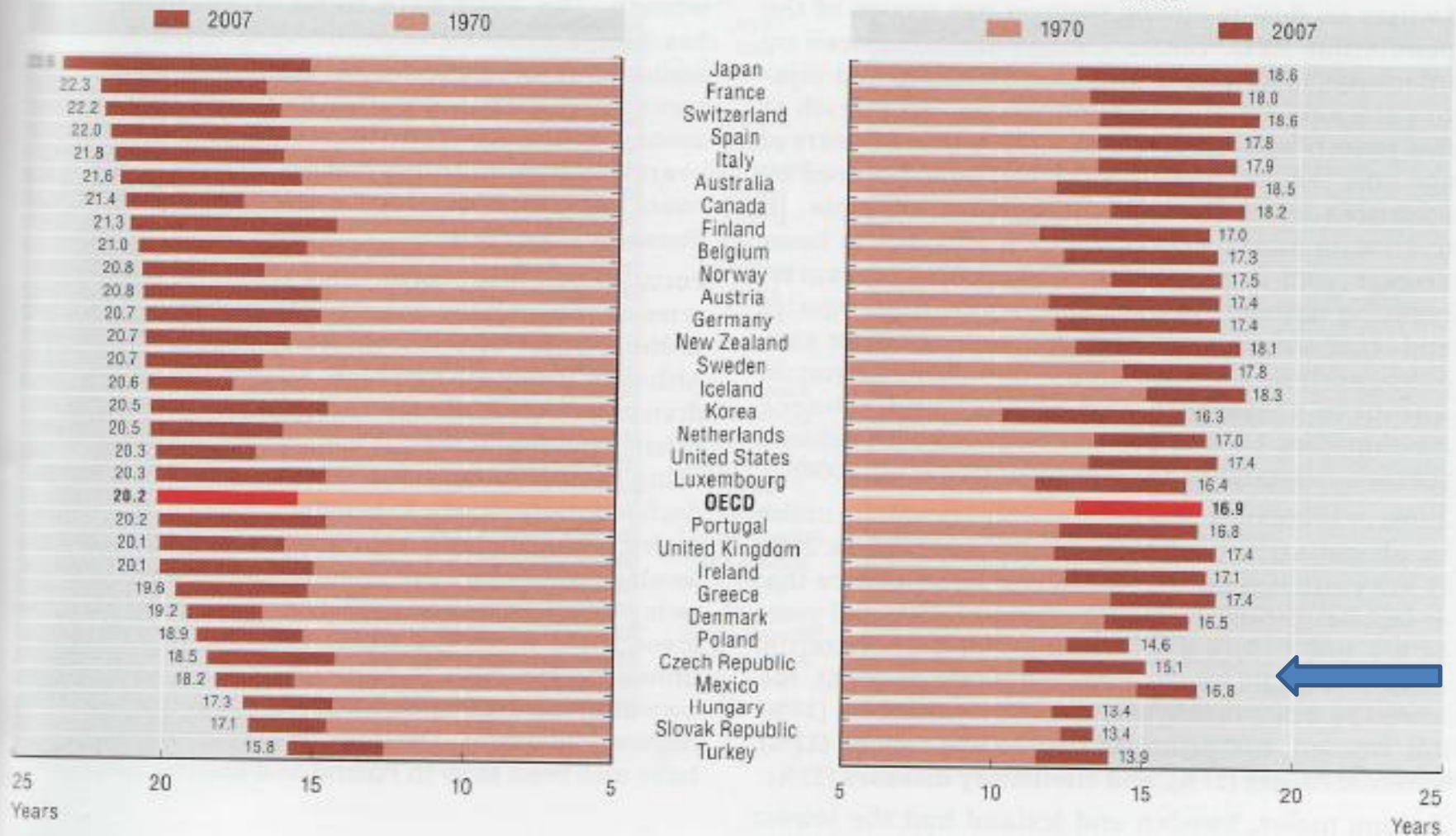

Očekávaná délka života v 65 letech

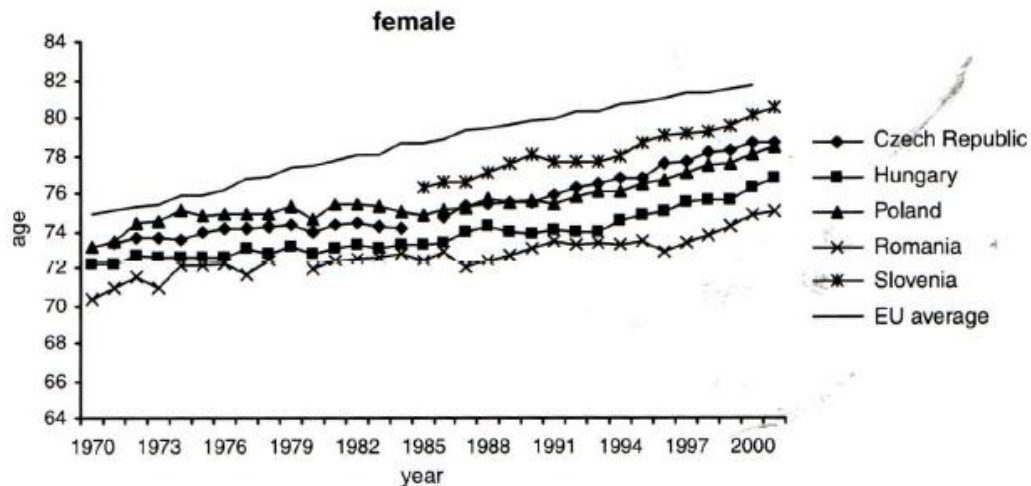
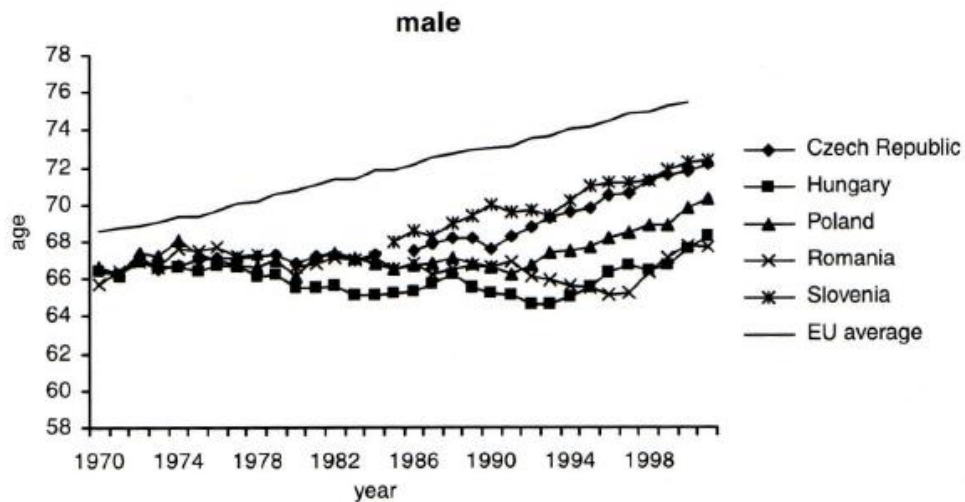
1.2.1 Life expectancy at age 65 by gender, 1970 and 2007 (or nearest year available)

Females

Males

OČEKÁVANÁ DÉLKA ŽIVOTA VS. EU

KVALITA ZDRAVOTNÍ PÉČE

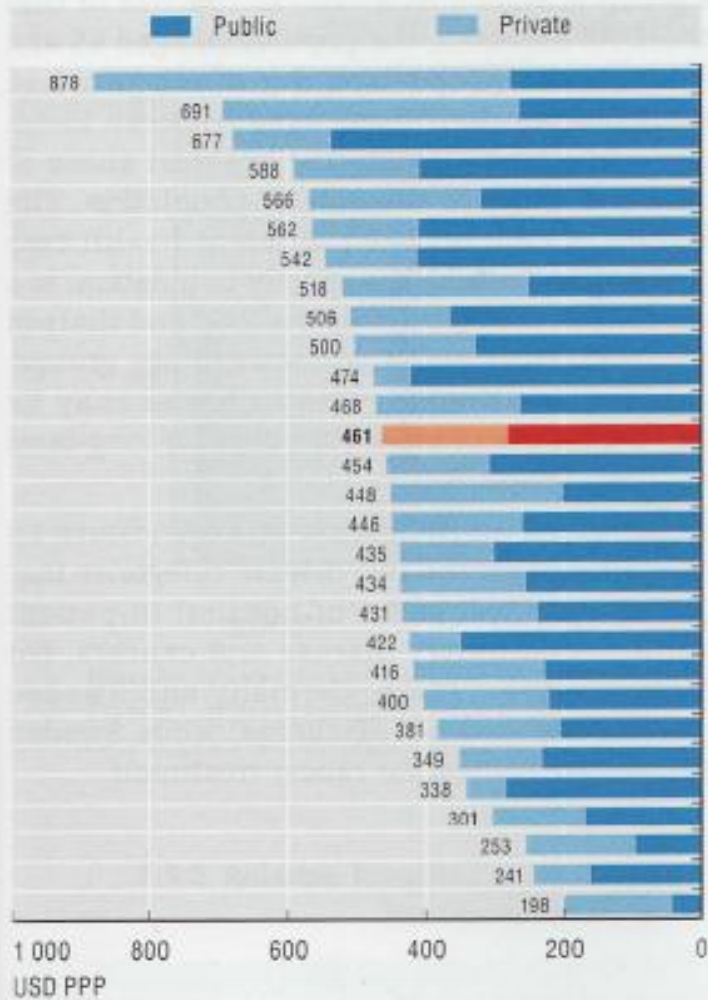
- To nejsou jen subjektivní průzkumy spokojenosti pacientů!
- Ale také objektivní **indikátory** kvality, dostupnosti a výkonnosti („outcomes“) – v ČR značně metodicky podceněny
- Např. Euro Health Consumer Index (17. ze 30 zemí)
- nebo *The European Community Health Indicators (ECHI) project* – 88 indikátorů

**Utrácíme za léky zbytečně moc?
A můžeme na nich výrazně ušetřit?**

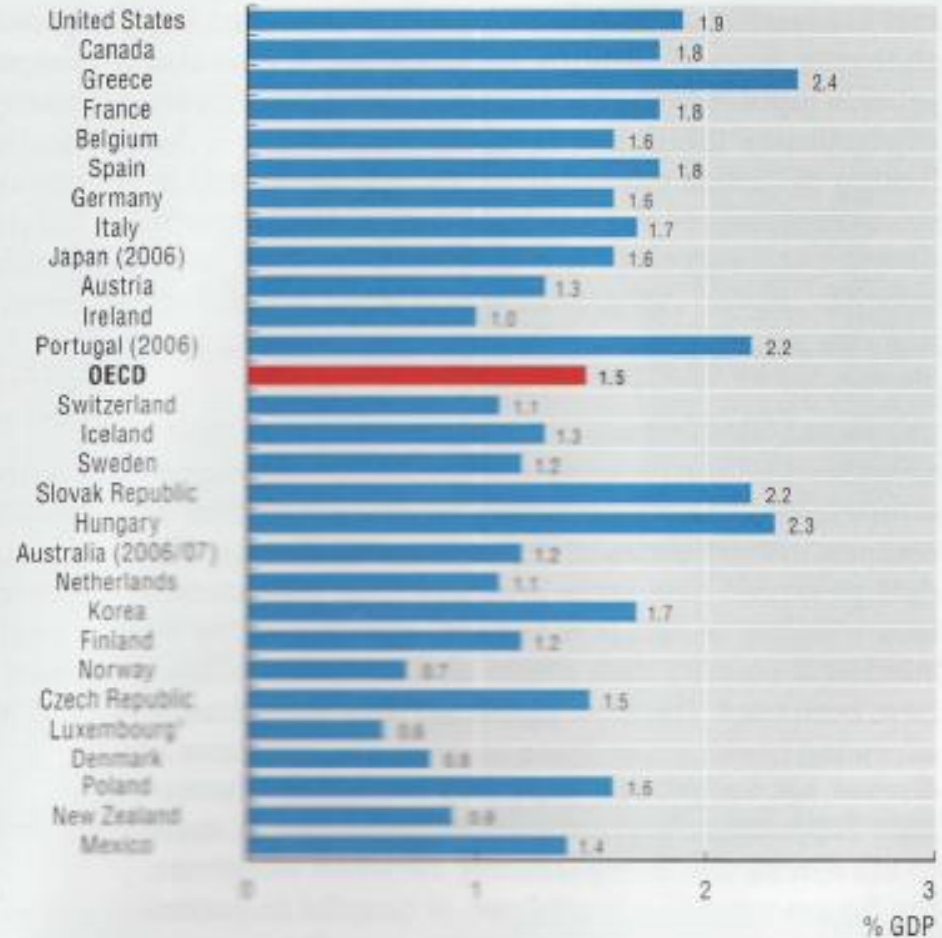
Výdaje na léky (RX)

7.4.1 Expenditure on pharmaceuticals per capita, 2007

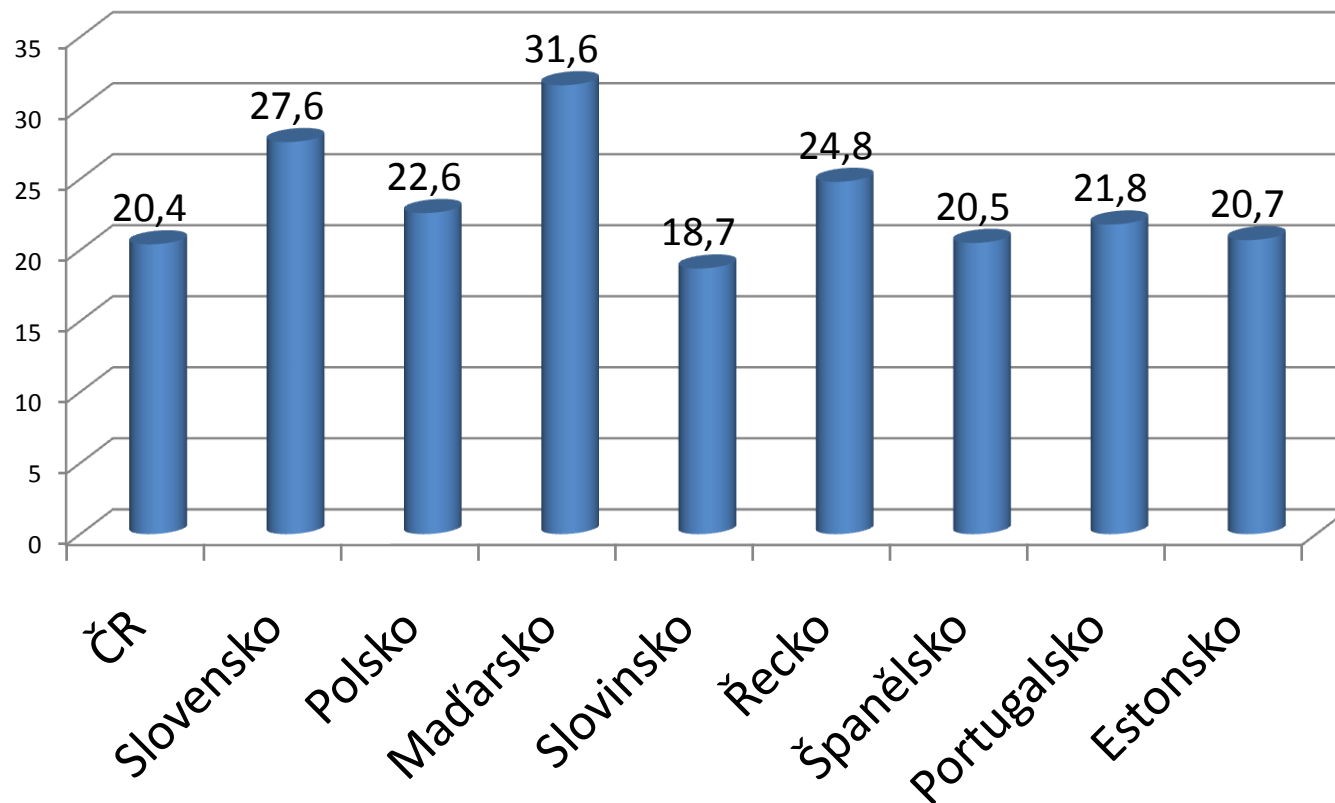

1. Prescribed medicines only.

7.4.2 Expenditure on pharmaceuticals as share of GDP, 2007

PODÍL LÉKŮ NA CELKOVÝCH VÝDAJÍCH

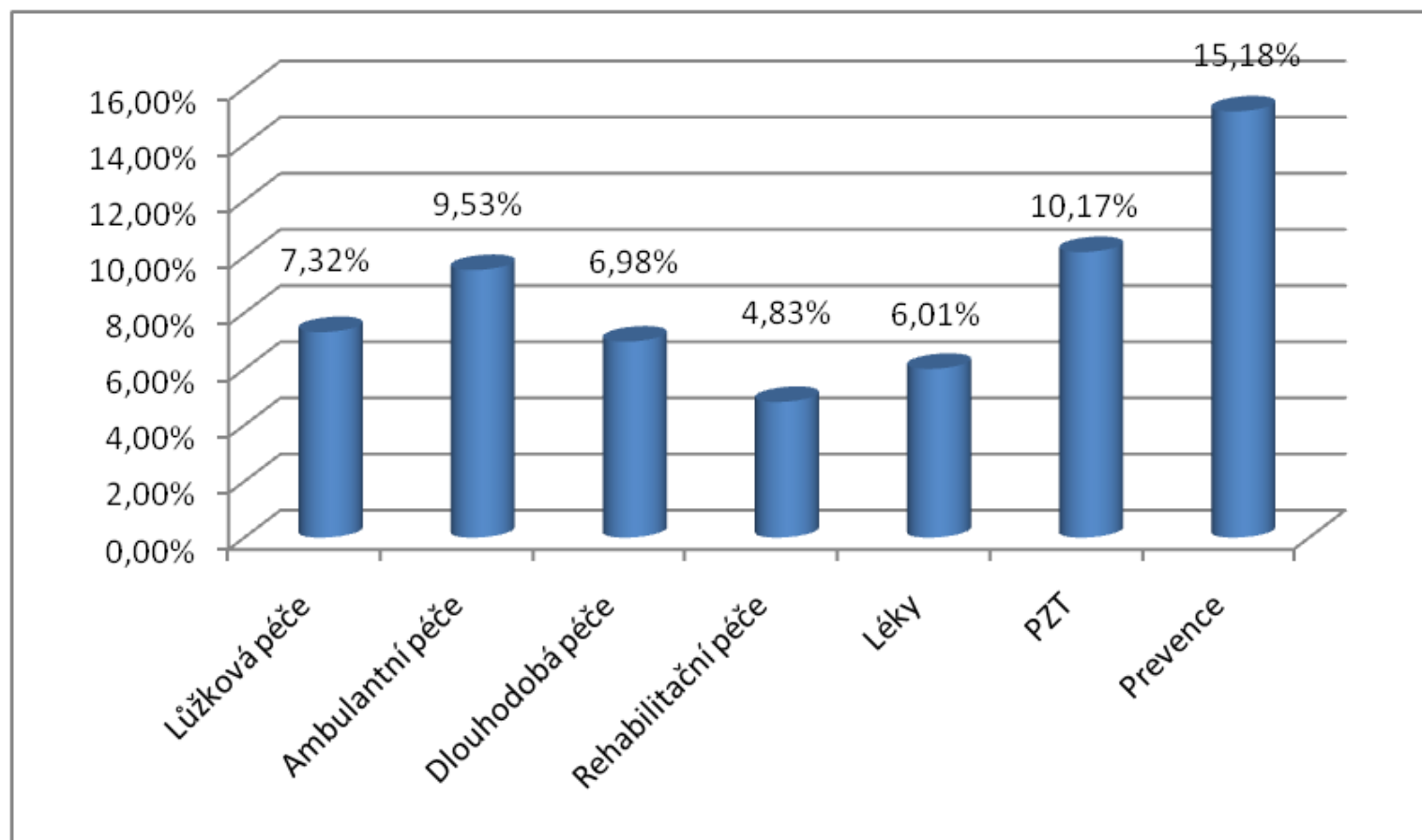

LÉKY VS. OSTATNÍ VÝDAJE VE ZDRAVOTNICTVÍ

- Náklady na léky a jejich spotřebu je třeba posuzovat v komplexu celého financování zdravotní péče
- Léky jsou dnes nejvíce regulovaný segment
  - Vs. Zdravotnické prostředky (materiál, „devices“)
  - Vs. Přístroje („roboti“, MRI, CT, „Cyber Knife“)
  - Vs. Investice (výstavba nových oddělení, center)
- V žádném segmentu se tak přísně neposuzují ceny (ve srovnání se zahraničím, ve srovnání s podobnými produkty)

PRŮMĚRNÉ ROČNÍ TEMPO RŮSTU NÁKLADŮ 2000-2008

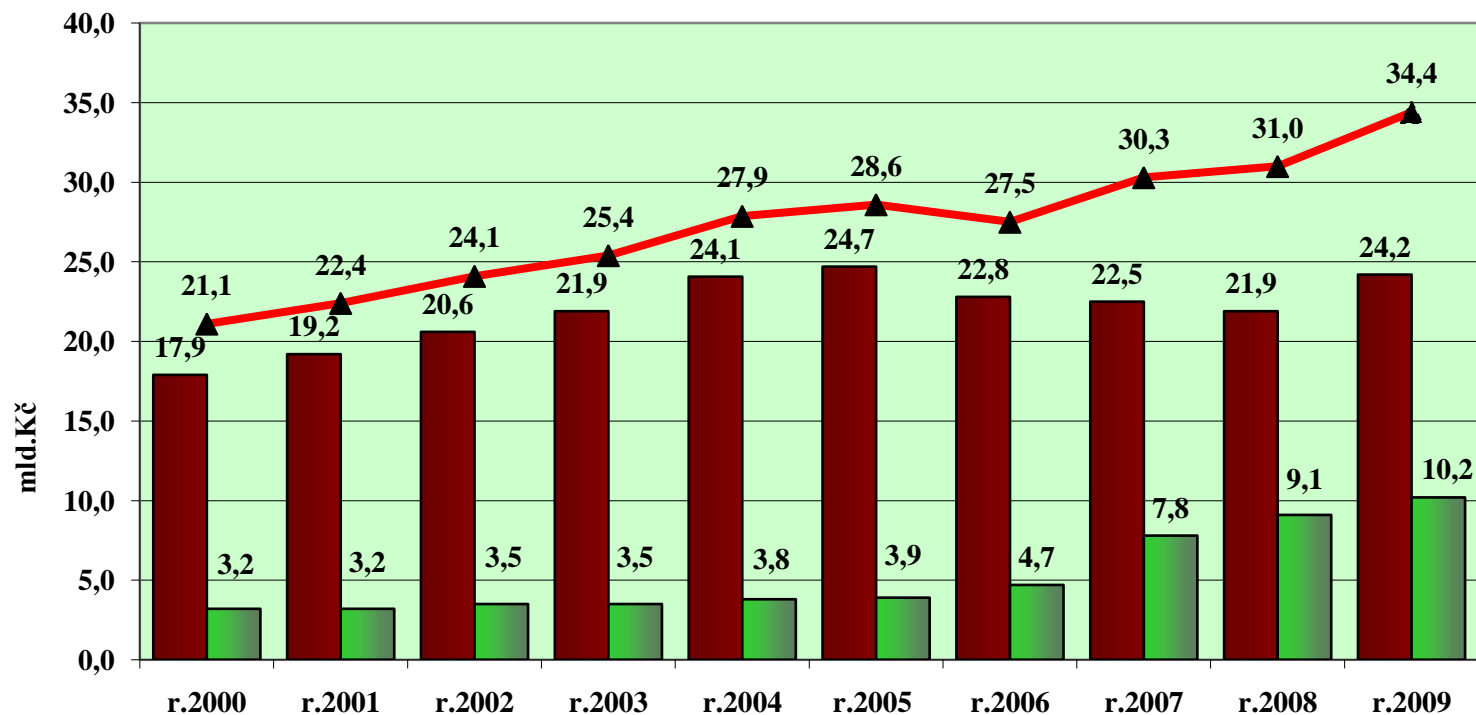
REGULAČNÍ NÁSTROJE LÉKOVÉ POLITIKY V ČR

- **Mezinárodní reference**
  - Ex-factory prices/maximální ceny (koš zemí)
  - Výše úhrady (nejnižší EU cena)
- **Referenční skupiny (>300 skupin)**
- **Nákladová efektivita a dopad na rozpočet**
- **Regulace preskripce**
  - Omezení indikací/skupin pacientů
  - Omezení na odbornosti
- **Lékové limity**
  - pro PL, ambulantní specialisty, nemocnice, apod.
- **Nákladné léky jen v centrech a pro omezený počet pacientů ročně**

VÝVOJ NÁKLADŮ VZP ČR NA LÉČIVA V LETECH 2000 - 2009

NÁKLADY V MLD KČ

■ Léčiva předepsaná na recept (Rp)

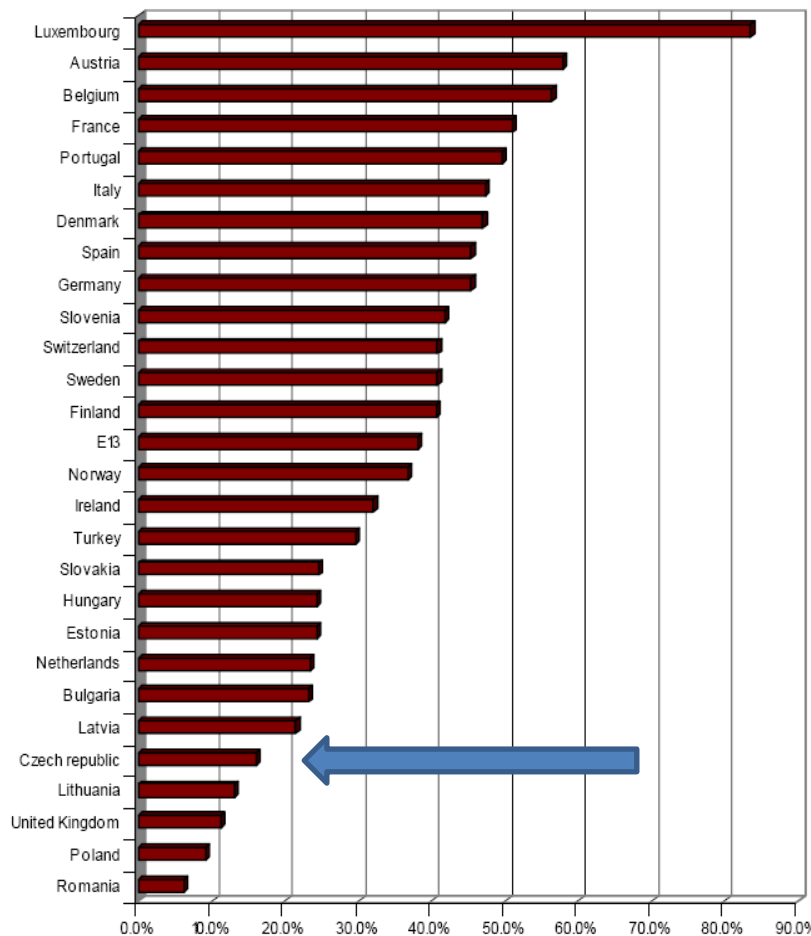
■ Léčiva jako ZULP ke zdrav. výkonům

▲ Celkem (Rp + ZULP)

NEROVNOSTI V PŘÍSTUPU K MODERNÍ LÉČBĚ

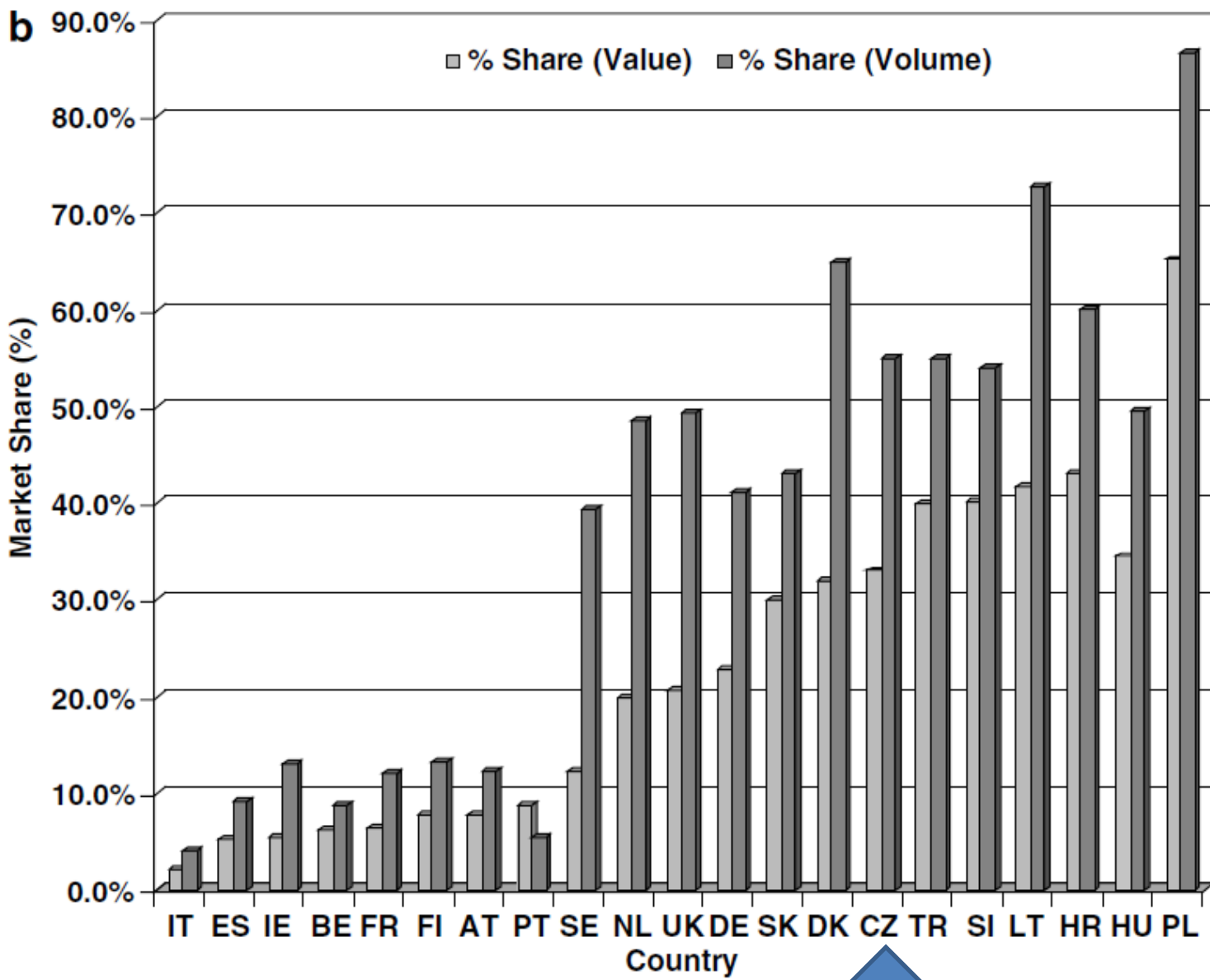
Uptake of Treatments
Proportion of MS
Patients Treated

Proportion of prevalent patients on treatment (2008)

Ratio West-East ~5:1

Country

PŘEHLED REGULACÍ NÁKLADŮ NA LÉKY V EVROPĚ

	Cena/ úhrada léku	Objem	Celková částka (náklady)
Nabídka /výrobci, distribuce, lékárna/	Limitace ceny a úhrady -reference (vnitřní, vnější) -procento z ceny	Dohody o objemu prodeje	„Budget-caps“ Regulace profitu (UK)
	Value-based/HE/HTA; risk sharing		
Poptávka /lékaři, pacienti/	Doplatky -pevná částka -procento -Rozdíl mezi cenou a úhradou Podpora generik OTC Switch	Podmínky preskripce -odbornost -diagnóza -schválení (revizní lékař, konzultant) Účelná farmakoterapie, DUR	Lékové limity -lékaři, zdrav. zařízení, centra Bonifikace vs. penalizace za kontrolu rozpočtu

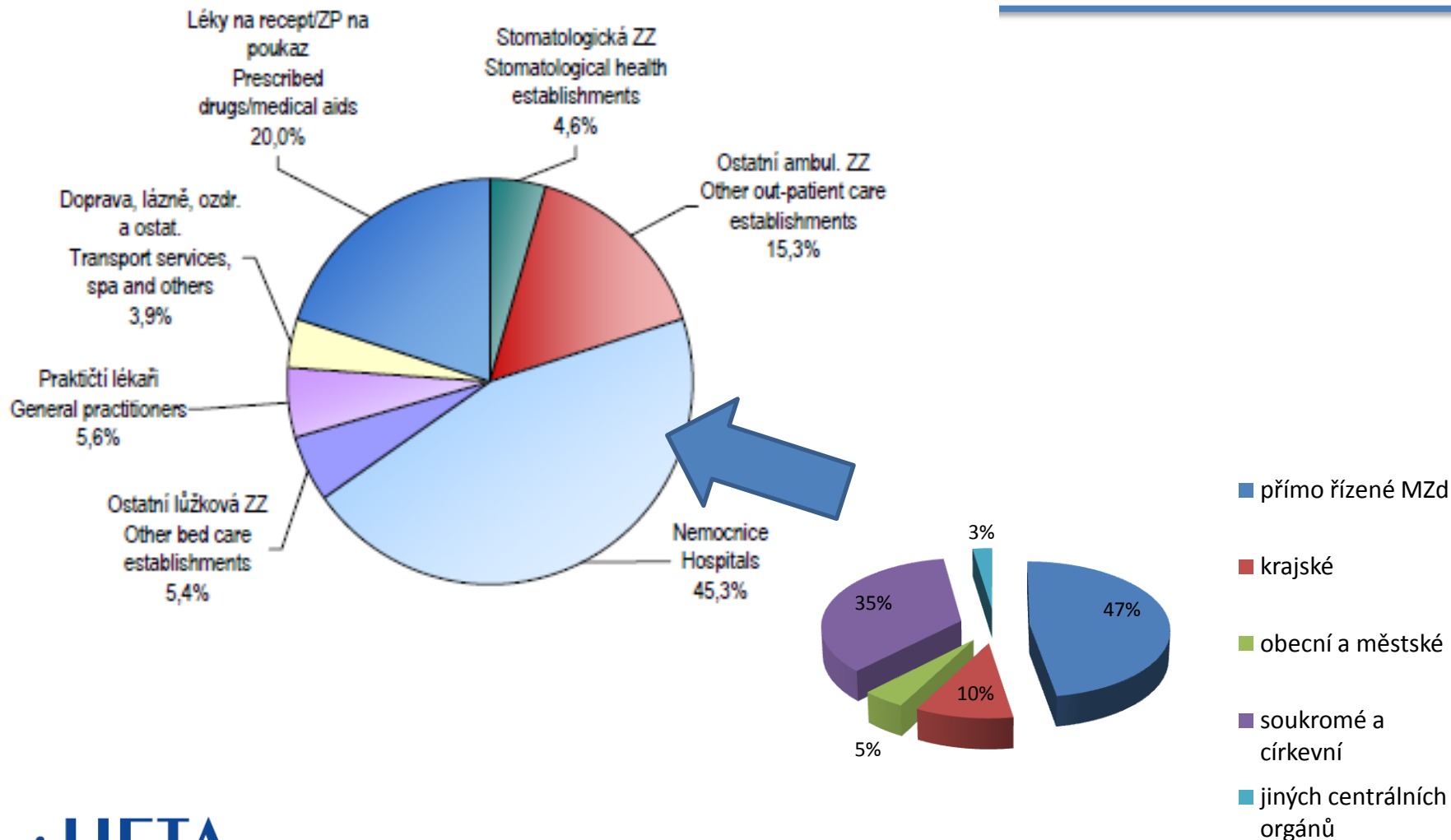
MŮŽEME SKUTEČNĚ UŠETŘIT NA LÉCÍCH ?

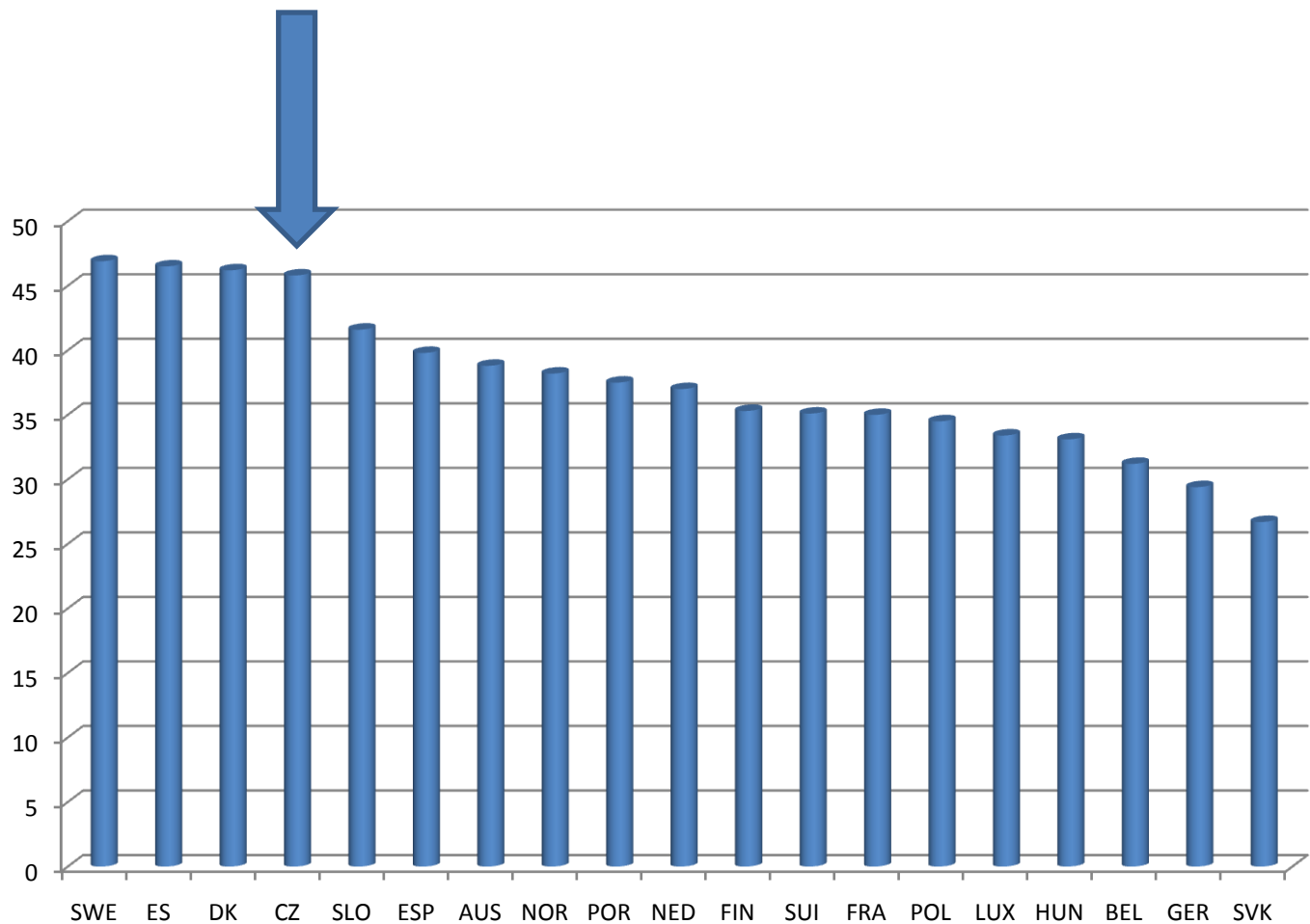
- **Nové (inovativní, originální) léky**
  - Jsou přísně regulovány na vstupu (nejnižší EU cena, dlouhá délka řízení, > 1 rok)
  - Jejich dostupnost je relativně nízká
- **Generika**
  - Jejich podíl je v ČR poměrně vysoký
  - Lze urychlit jejich vstup na trh (novela zákona 48)
  - Zvýšit tlak na jejich ceny/úhrady (tendry, aukce, pozitivní listy)

**Kde jsou rezervy českého
zdravotnictví ?**

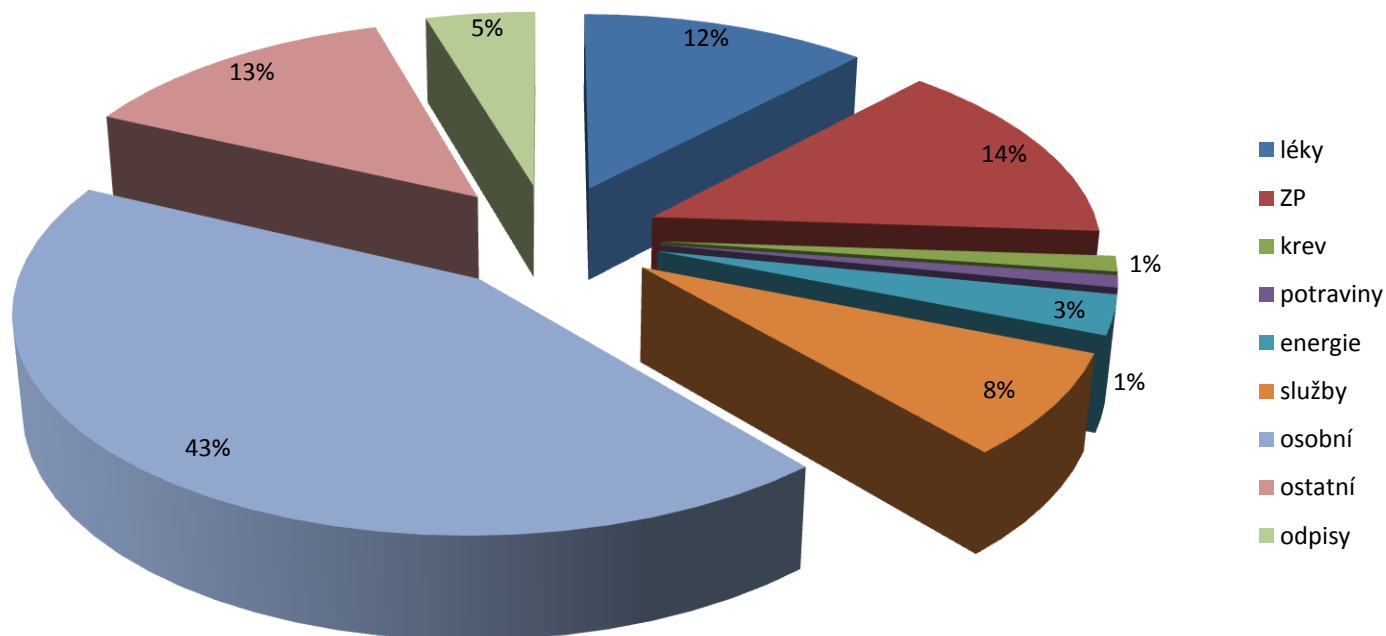
STRUKTURA ZDRAVOTNÍCH VÝDAJŮ

PODÍL NEMOCNIČNÍCH VÝDAJŮ NA CELKOVÝCH

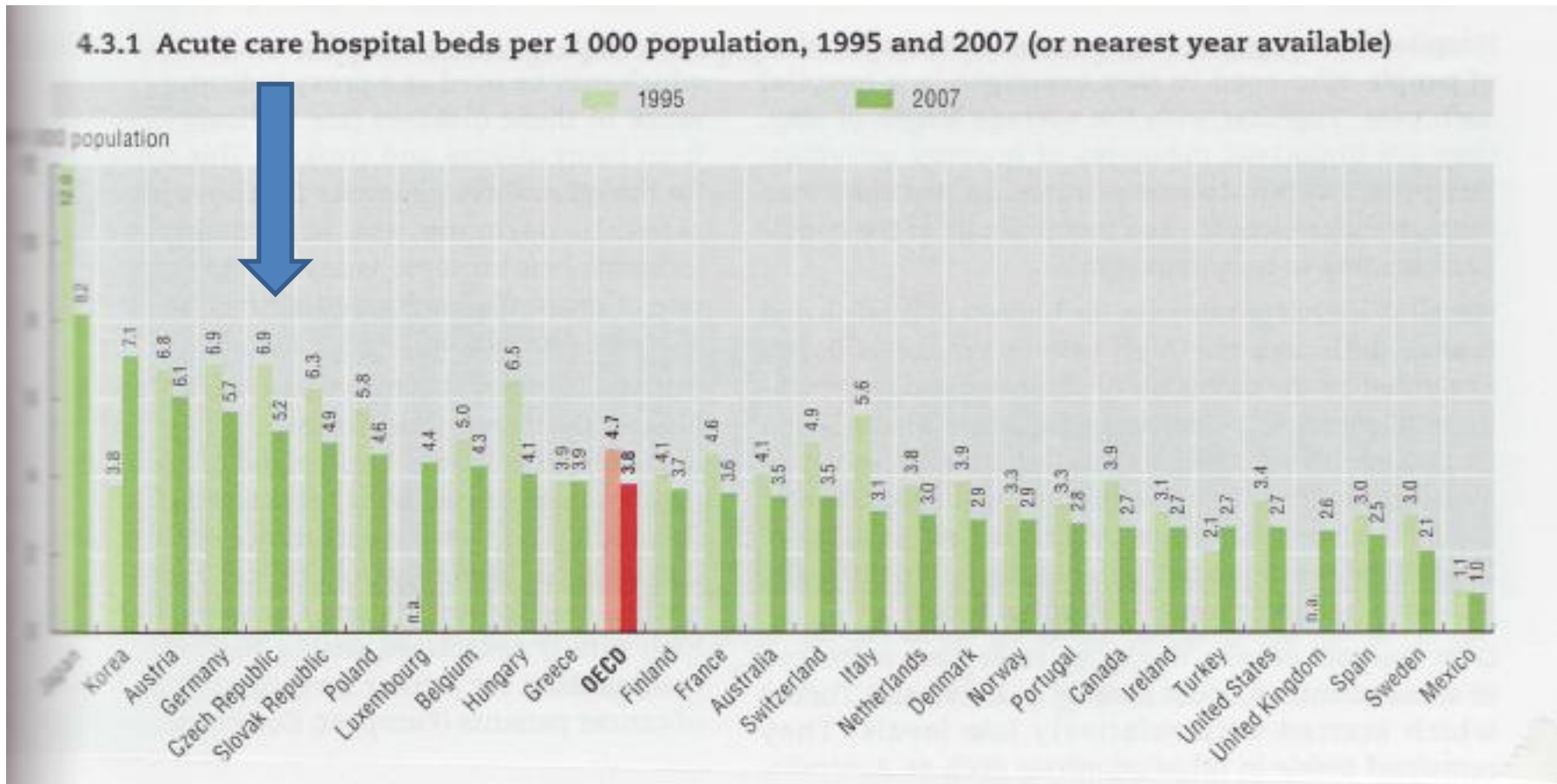

STRUKTURA NÁKLADŮ NEMOCNIC (2009)

Celkem 123 mld. Kč

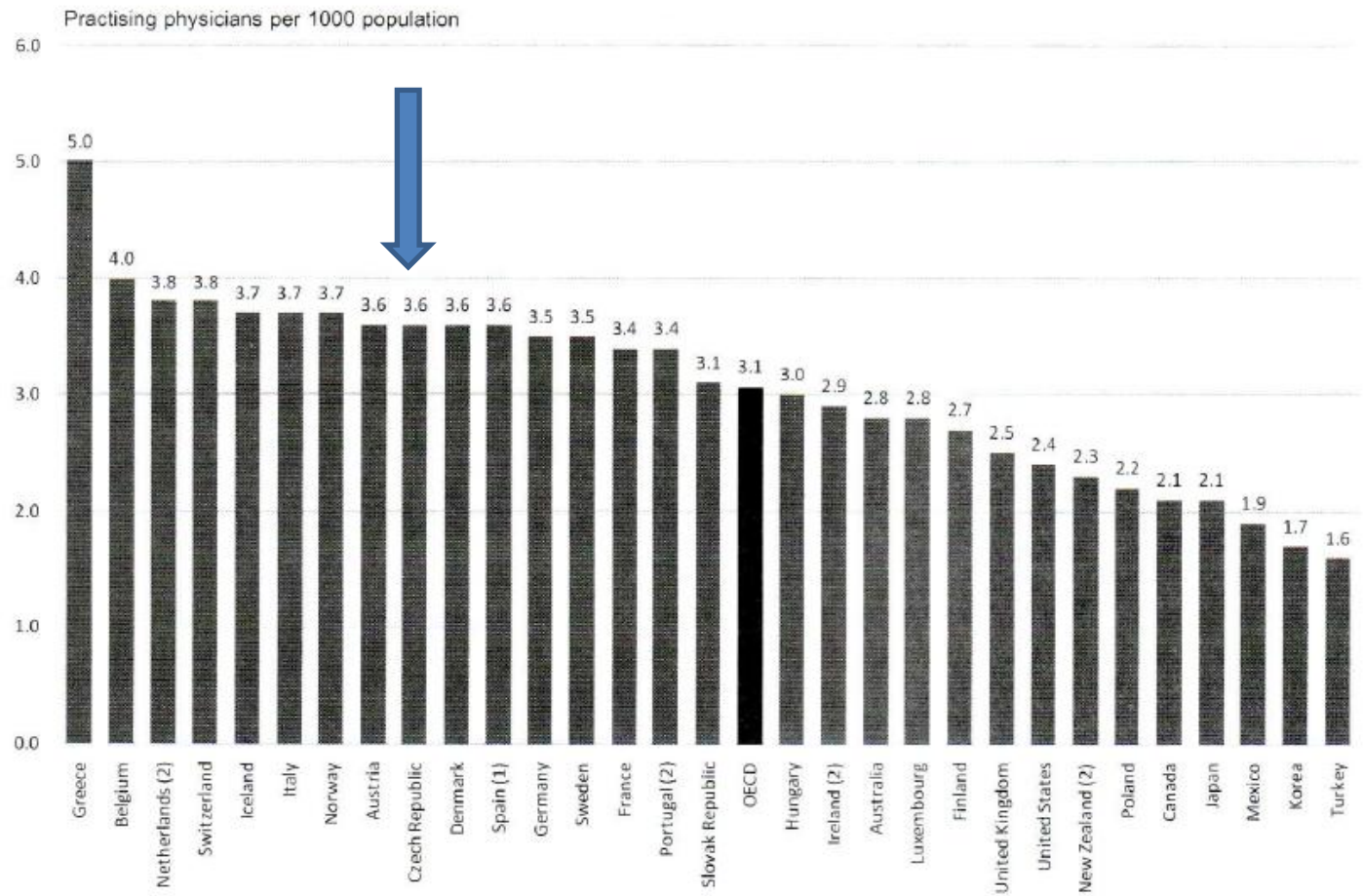
POČET NEMOCNIČNÍCH LŮŽEK NA 1000 OBYVATEL

Acute LOS = 7,4 dne; průměr OECD = 6,5

POČET LÉKAŘŮ NA 1000 OBYVATEL

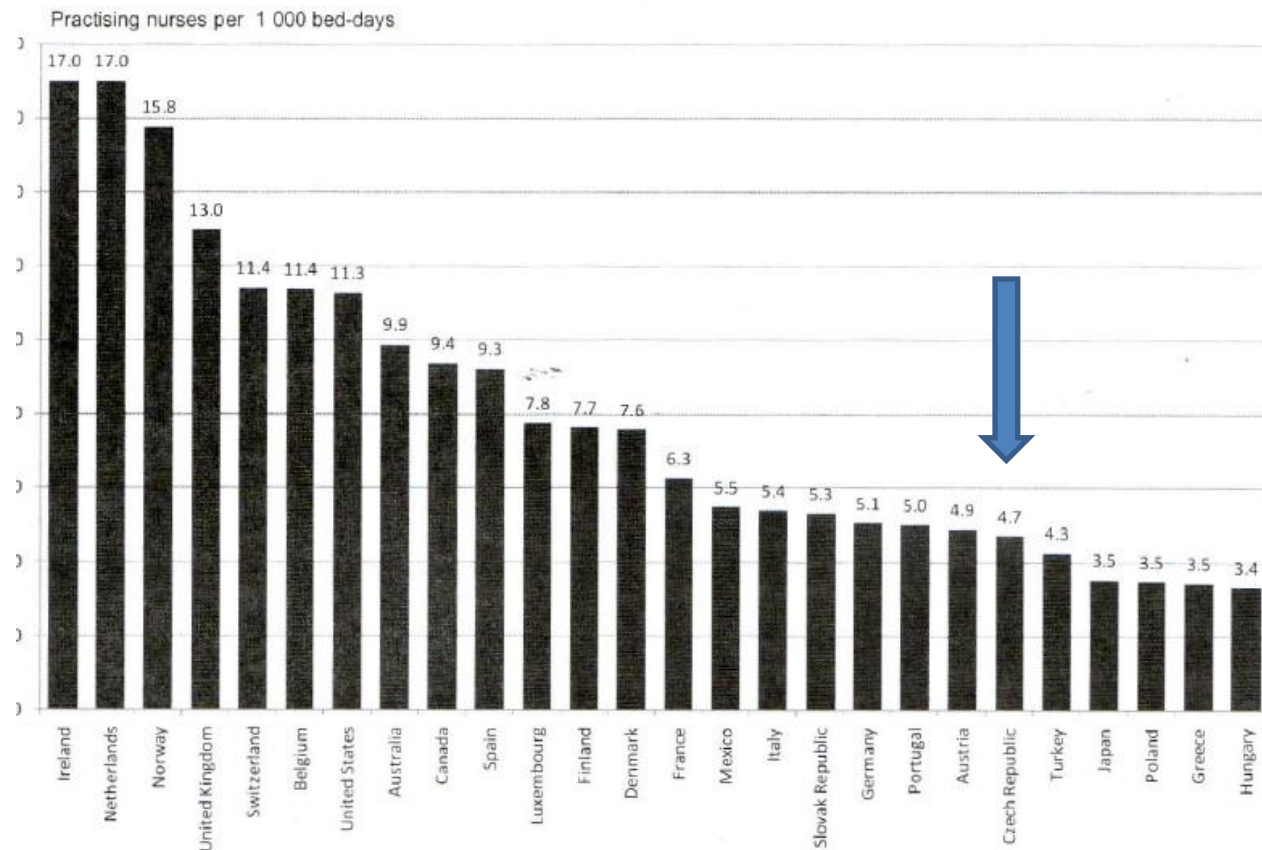
Figure 1.18. Practising physicians per 1 000 population, 2006

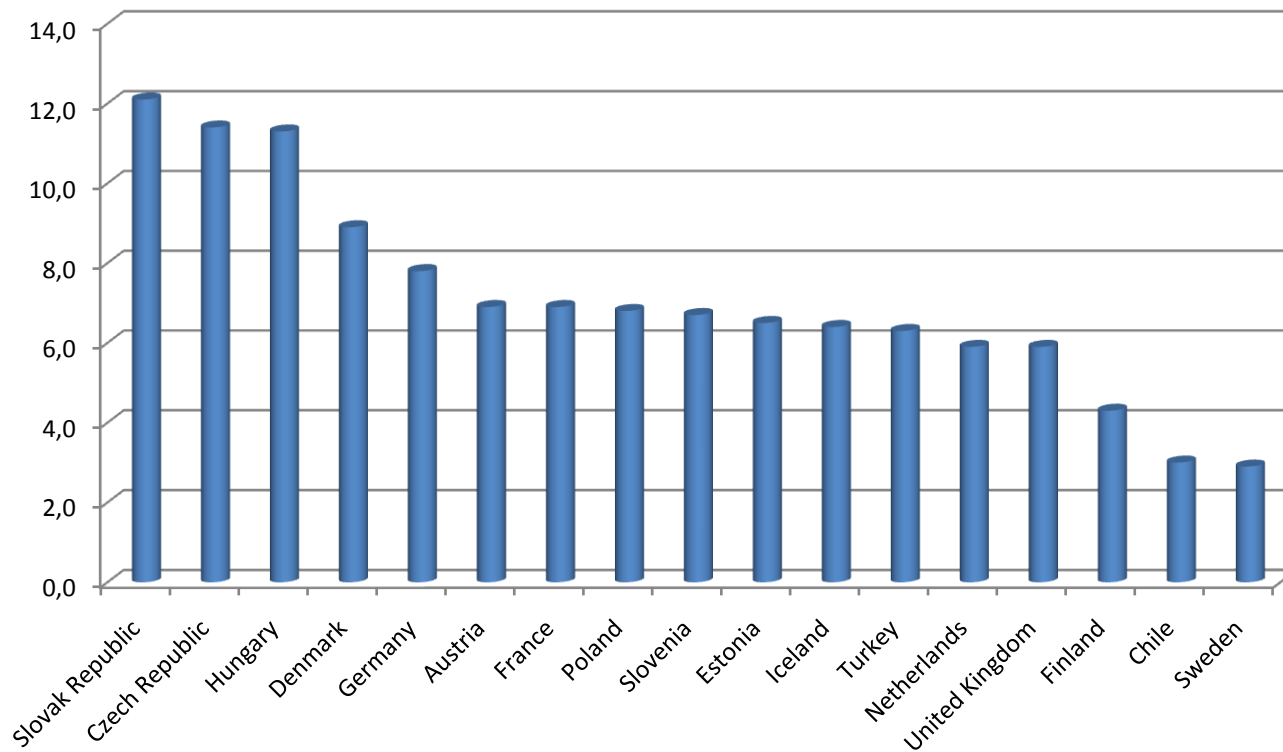

POČET SESTER NA 1000 LŮŽKODNŮ

Figure 1.19. Practising nurses per 1 000 bed-days, 2005

POČET KONTAKTŮ S LÉKAŘEM ZA ROK

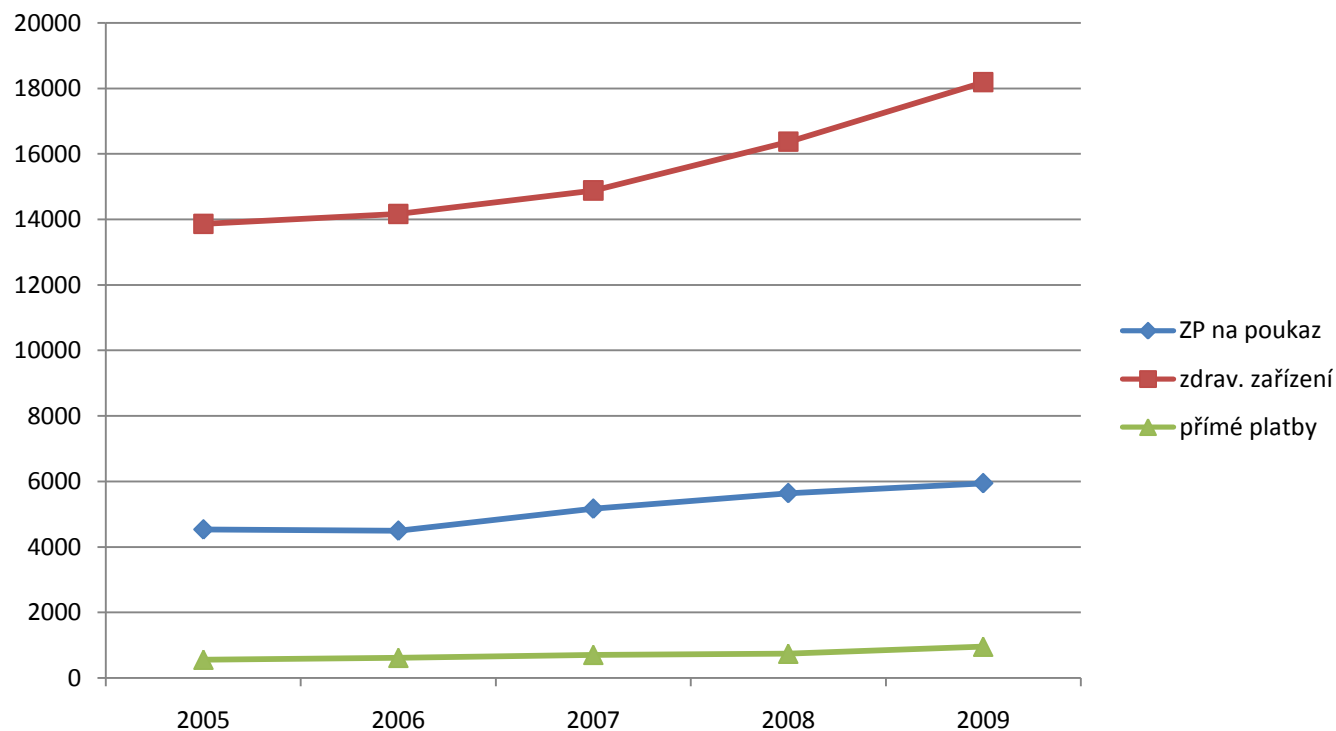
KDE JE MOŽNÉ ŠETŘIT (OPTIMALIZOVAT)?

- **Vyšší kontrola nákladů na lůžkovou péči**
  - Optimalizace sítě nemocnic/restrukturalizace (následná a dlouhodobá péče)
  - Centralizace specializované péče
  - Průhlednost výběrových řízení a zvažování všech investic
  - Tlak na náklady pomocí soutěže (zdrav. prostředky, technika, léky)
  - Posuzování i ostatních segmentů pomocí HTA (prostředky, přístroje, investice)
- **Regulace na straně poptávky (co bude po poplatcích?)**
  - Omezení duplikované péče (zejména ambulantní)
  - Efektivní sdílení informací
  - Důslednější „gating“ na straně praktických lékařů

VÝVOJ NÁKLADŮ NA ZDRAVOTNÍ PROSTŘEDKY

- Celkem 25 mld. Kč ročně (14% nákladů nemocnic)
- Největší objem a dynamiku mají ZP spotřebované ve zdravotnických zařízeních (nemocnice, záchranná služba, ambulance typu „poliklinik“)

MŮŽEME UŠETŘIT NA ZDRAVOTNICKÝCH PROSTŘEDCÍCH ?

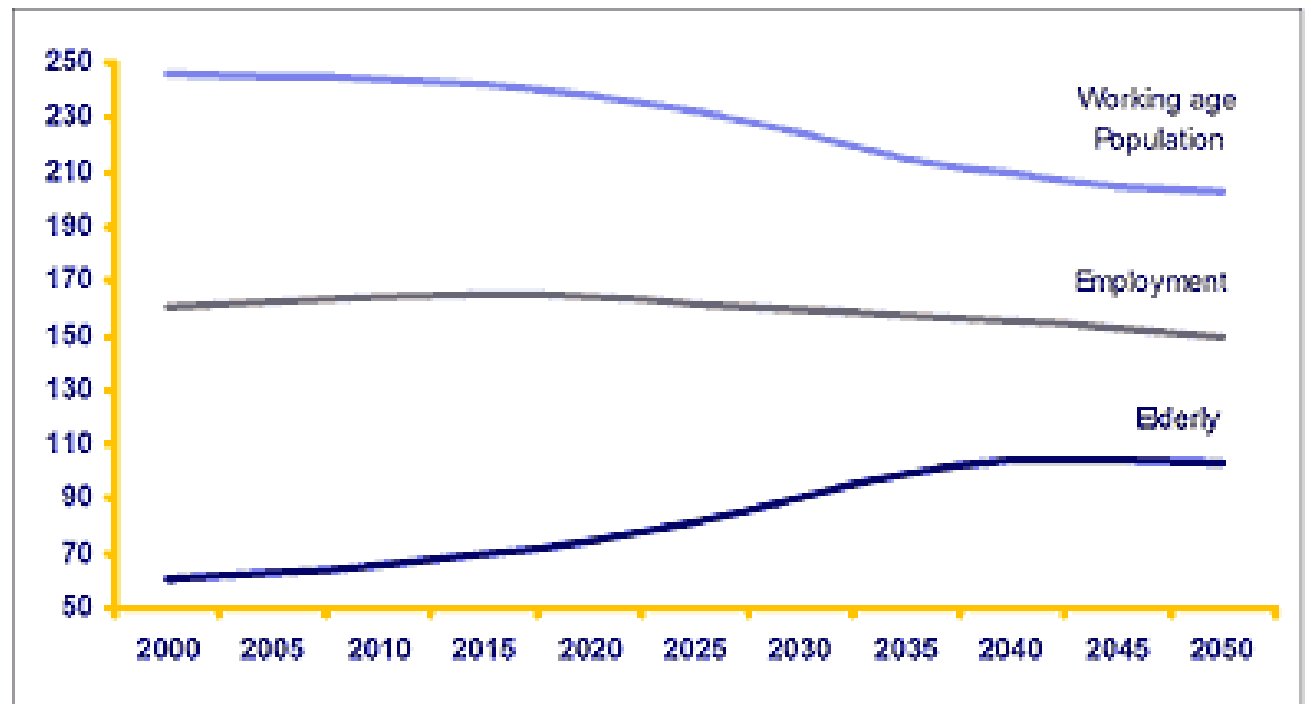

- **ZP na poukaz = cca 6 mld/rok**
  - Je třeba zavést podobné principy jako u léčiv
= referencování cen + testování poměru cena/účinek
- **ZP placené paušální platbou (zdrav. zařízení) = cca 18 mld/rok**
  - Prakticky nemáme informace
  - Existuje prostor ke snížení cen při větším tlaku na transparentní výběrová řízení

Co můžeme očekávat?

FINANCOVÁNÍ ZDRAVOTNICTVÍ V OHROŽENÍ

- Na výdajové straně (zvyšující se náklady, nízká spoluúčast)
- Na příjmové straně (pokles ekonomicky aktivního obyvatelstva)

ZTRÁTA PRODUKTIVITY

= ZTRÁTA PRO ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

	Roční platba	Rozdíl
Státní pojištěnec	8 676 Kč	100%
Zaměstnanec	32 400 Kč	370%
Podnikatel (OSVČ)	15 600 Kč	180%
Osoby bez zdanitelných příjmů	12 960 Kč	150%

Stát platí za 58 procent lidí, kteří čerpají 80 procent péče !

KLESÁ VÝBĚR ZDRAVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ

2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009
110,5%	106,5%	99,05%	98,37%

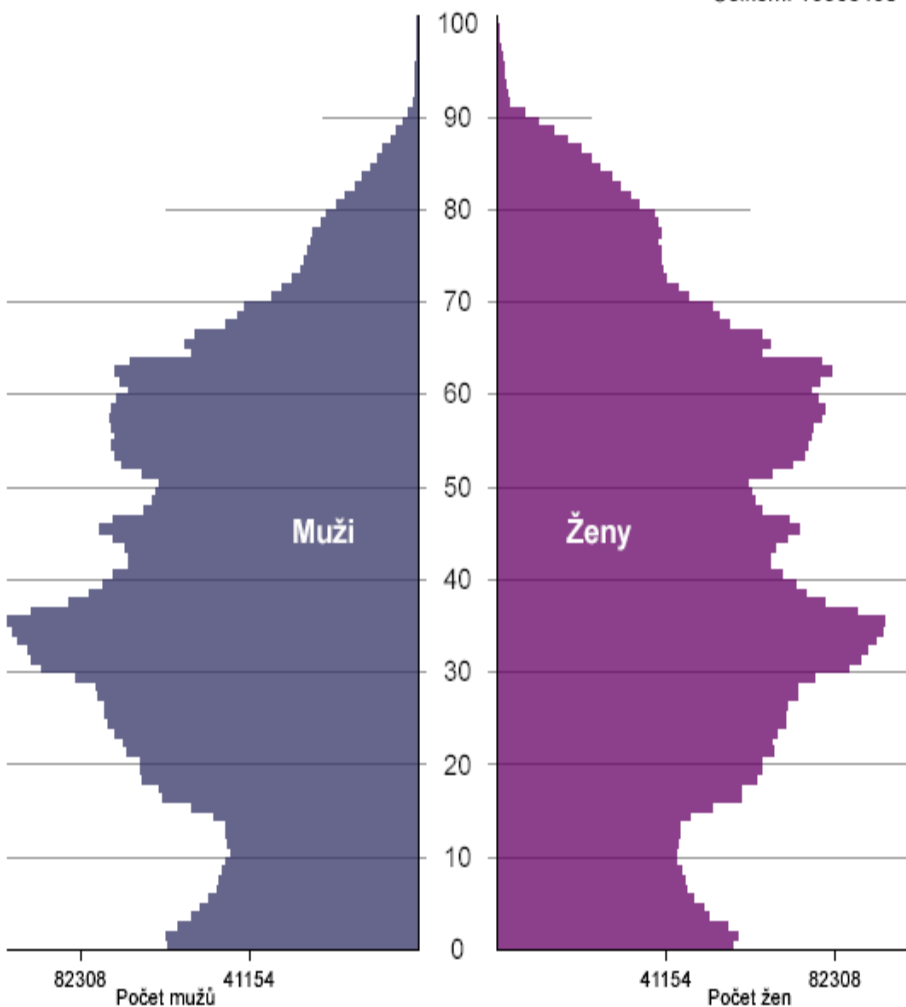
Zdroj: Svaz zdravotních pojišťoven

Vliv demografického vývoje na financování zdravotnictví v ČR

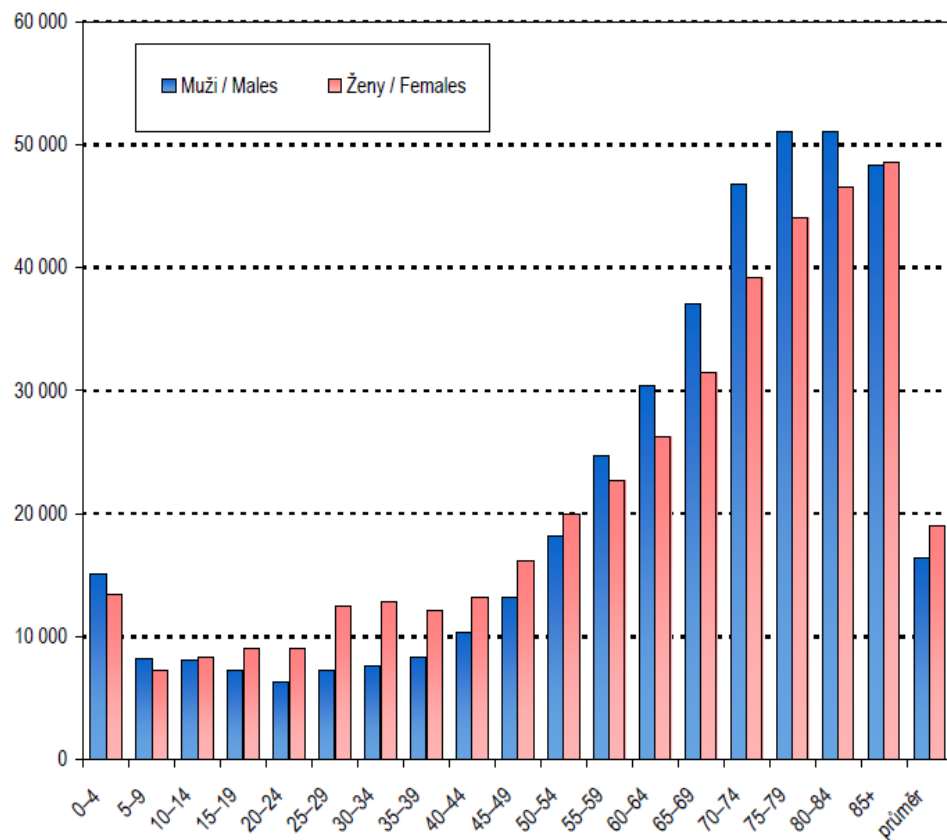
Věková skladba obyvatelstva: 2010

Česká republika

Celkem: 10503408

Náklady ZP na pojištěnce

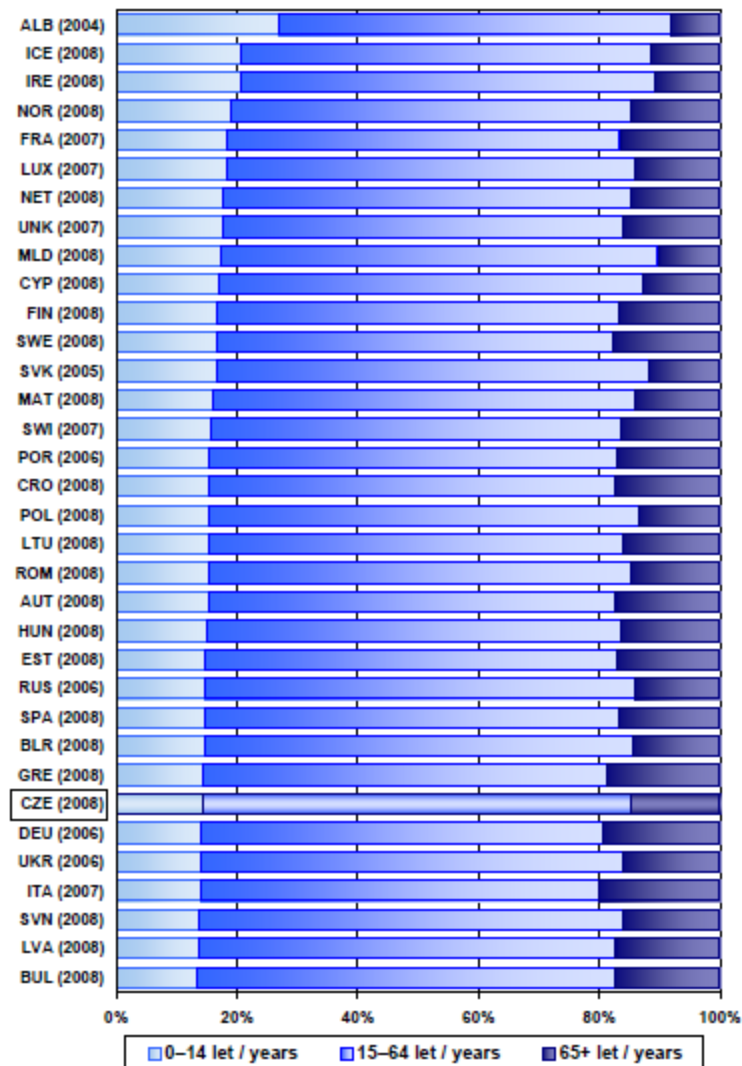
PŘÍČINY RŮSTU ZDRAVOTNÍCH NÁKLADŮ

- Demografická situace = stárnutí populace
- Nové technologie/inovace
- Vyšší informovanost pacientů
- Nezdravý životní styl = civilizační nemoci
- Rostoucí požadavky na kvalitu života
- Vyšší dostupnost zdravotní péče
  - nabídka stimuluje poptávku

VĚKOVÁ STRUKTURA OBYVATELSTVA

Věková struktura obyvatelstva (v %)
Age structure of inhabitants (in %)

OČEKÁVANÉ TRENDY V ČR

- Náklady na zdravotní péči do budoucna porostou
- Možnosti solidárního zdravotního pojištění mají své limity/ jsou téměř vyčerpány
- Pod tlakem budou nejen náklady na léky (tam jsou možnosti téměř vyčerpány při přísné aplikaci referenčního systému)
- Poroste tlak na efektivní využívání zdrojů
- Bude se zvyšovat spoluúčast pacienta
- Zdravotní péče bude rozdělena na standardní (hrazená ze solidárního ZP) a nadstandardní (komerční připojištění)
- Zdravotní pojištění se musí stát pojištěním

PLÁNY NOVÉ VLÁDY

PROGRAMOVÉ PROHLÁŠENÍ 4.8.2010 = „REFORMA ZDRAVOTNICTVÍ“

- Navýšení soukromých zdrojů
- Definice standardu...a nadstandardu
- Rovný přístup k hrazené péči...(onkologie vs. Ostatní)
- Podpora prevence
- Regulační poplatky (hospitalizace 100 Kč, přístup ke specialistům)
- Univerzitní nemocnice
- Větší odpovědnost ZP, posílení dozoru
- Zavedení institutu reálné ceny místo netransparentního bodového systému
- Kategorizace zdrav. prostředků na principu „za stejný efekt stejná úhrada“
- Nemocenské pojištění na zdravotní pojišťovny
- Generická preskripce a substituce, v každé skupině jeden lék bez doplatku
- Podpora dlouhodobé zdravotně-sociální péče, podpora home-care, paliativní a hospicové péče

REGULACE NÁKLADŮ VS. KVALITY PÉČE

- Náš systém je zaměřen na kontrolu nákladů a není schopen účinně měřit kvalitu péče
- Zdravotní pojišťovny nejsou motivovány ke kontrole kvality, ale jen k udržení rozpočtu
- Ekonomicky se ale jedná o mylný koncept, který nebude možné ufinancovat
- Pouze dlouhodobé náklady odráží současnou kvalitu léčby (diabetes, KV nemoci) a prevence (onkologie)

ZÁVĚRY

- Výdaje na zdravotní péči dom budoucná porostou a je třeba na ně hledat zdroje (veřejné vs. soukromé)
- Primárním cílem se zvýšení efektivity systému a „chytré“ úspory (tam kde neztrácíme kvalitu péče)
- Dostupnost a neomezená nabídka bude muset být regulována pro zachování kvality
- Hledejme úspory tam, kde je můžeme nalézt
- Je třeba zavést cílené regulační nástroje (ZP, přístroje/HTA; síť nemocnic, struktura a rozsah ambulantní péče)

Děkuji za pozornost !

www.iheta.org

dolezal@iheta.org

PRACOVNÍCI VE ZDRAVOTNICTVÍ (2009)

Struktura pracovníků ve zdravotnictví podle druhu zařízení
Structure of health personnel by type of establishment

